

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เหตุการณ์โลกปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารอย่างไร้พรมแดน หรือยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีเทคโนโลยี ที่ทันสมัย ส่งผลให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี อันก้าวไกลอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้ที่จะอยู่ในสังคมไทยในยุคปัจจุบันนี้ได้อย่างสงบสุขนั้น ย่อมต้องรู้เท่าทัน ความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และเครื่องมือในการเตรียมบุคคลนั้น คือ การศึกษา อันเป็นสิ่งที่พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างสุขุมรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติ เข้าสู่โลกแห่งยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ภาคภูมิใจ ในวัฒนธรรม รักษาขนบธรรมเนียมมรดกทางวัฒนธรรม ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีทักษะ ด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติสุข (พิมพ์ ไชยแก้ว. 2556 : 1-2) ทั้งนี้ การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ผลผลิตของการจัดการศึกษา คือ คนของประเทศสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลายใน สภาพที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน และมีความสามารถในพัฒนาตนเอง ครอบคลุม ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ หรือเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ ได้ระบุไว้ใน หมวดที่ 4 มาตราที่ 22 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในมาตรา 24 ไว้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องของความรู้ เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ตลอดจน ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2553 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมาย และวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยมีสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นสาระการเรียนรู้ที่กล่าวถึงระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและ สังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 7)

จากการสื่อสารไร้พรมแดนในโลกของสื่อสังคมออนไลน์ที่รวดเร็วในการส่งสารข้อมูลมีเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่รุนแรงของเยาวชนไทยที่เป็นปัญหาประพัตติตนไม่เหมาะสมมากมายรายวัน เช่น พฤติกรรมแสดงความก้าวร้าว ใช้คำพูดไม่เหมาะสม เป็นกลุ่มเสี่ยงเกี่ยวกับยาเสพติด การทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรงด้วยอาวุธอันตราย เป็นต้น สาเหตุอาจมาจากปัญหาในระดับครอบครัว ขาดการปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกในด้านคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและสังคม ขาดระเบียบวินัยไม่มีจิตอาสา ขาดความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเรียนการสอนด้วยการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไปด้วยกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีน้อย สอดคล้องกับความเห็นของชัยยงค์ จันทรโสภา (2550 : 1) ได้กล่าวว่า ปัญหาความเกียจคร้าน ไม่ตั้งใจเรียน ขาดวินัย ความรับผิดชอบ เหล่านี้อีกทั้งที่พบเนื่อง ๆ คือ ปัญหาการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน นอกโรงเรียน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อวงการการศึกษา ครอบครัวและชุมชน ตลอดจนความมั่นคงของชาติ หากเยาวชนของชาติมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นแนวทางที่จำเป็น ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีตามบทบาทหน้าที่ของตนเองได้ในระดับหนึ่ง

ในการประเมินผลการเรียนรู้โดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ย้อนหลัง จำนวน 2 ปีการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม  
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ อำเภอพญาเม็งราย  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2560 - 2561

สาระการเรียนรู้	คะแนนเฉลี่ย		เป้าหมาย (ร้อยละ)
	(ร้อยละ)		
	2560	2561	
สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม	69.45	68.10	80
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	64.10	66.95	80
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	63.50	65.65	80
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	68.10	69.85	80
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	71.21	72.75	80
<b>เฉลี่ยรวม</b>	<b>67.27</b>	<b>68.66</b>	<b>80</b>

**ที่มา :** (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. 2560 - 2561)

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ได้เท่ากับ 67.27 และ 68.66 และคะแนนเฉลี่ยของ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2560-2561 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 64.10 และ 66.95 ตามลำดับ ซึ่งต่ำเป็นอันดับที่ 2 รองลงมาจาก สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์และต่ำกว่าสาระการเรียนรู้ที่ 4, 1 และ 5 ตามลำดับ และไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 เช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาระที่ 2 ต้องได้รับการแก้ไขรองลงมาจาก สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ของ ปีการศึกษา 2562 และดำเนินการทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในสาระที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งผู้วิจัยมีความประสงค์จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสาระที่ 2 ให้สูงขึ้นในระดับดีขึ้นไป โดยการทดลองใช้เอกสารประกอบการเรียนที่ได้สร้างขึ้น จำนวน 9 เล่ม มีรายละเอียดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ครอบคลุมสาระที่ 2 และเพิ่มเติมเสริมความรู้ในแต่ละเล่มนอกเหนือจากในหนังสือเรียน นักเรียนมีโอกาสมีไปศึกษาที่บ้าน หรือในเวลาว่าง นอกเวลาเรียนได้ เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี จากการศึกษาสาเหตุของปัญหาดังกล่าว พบว่า นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ขาดการใฝ่เรียนรู้และขาดทักษะในการศึกษาค้นคว้า

หาความรู้ด้วยตนเอง ห้องสมุดมีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนยังไม่หลากหลาย ไม่สนองความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่สนใจ นักเรียนส่วนใหญ่ยังนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และเครื่องมือการวัดผลและประเมินผล ยังไม่ชัดเจน นอกจากนี้ ทางห้องสมุดโรงเรียนยังขาดสื่อการเรียนรู้ ประเภทเอกสารประกอบการเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมีอาชีพ ทำไร่ และรับจ้างทั่วไป เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้งและลาหู่ ต้องทำมาหากิน ไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียนของบุตรหลานอย่างเต็มที่ จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่จะต้องตระหนักคอยดูแลใกล้ชิดดังกล่าว

นอกจากนี้ นักเรียนควรมีโอกาสศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จากการทดสอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย พบว่านักเรียนยังขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องนี้ ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง ตลอดจนผู้เรียนบางคนมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม คือ ขาดการวางแผนในการทำงาน การปรับปรุงและแก้ไขผลงาน พฤติกรรมการพูดจาไม่เหมาะสม ขาดความมีจิตสาธารณะ ขาดทักษะ ในการทำงานกลุ่มและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเสียสละ ความอดทน อดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ส่วนผลงานของนักเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีการปรับปรุง และแก้ไขผลงานซึ่ง วีระเดช เชื้อนาม (2555 : 6) และชูชาติ เจริญลาด (2552 : 20) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ ครูสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายและใช้หนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการเป็นสื่อการสอนมากที่สุด ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ยังมุ่งเน้นการจำมากกว่าการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ทำให้การเรียนรู้ไม่บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา ไม่ว่าจะสื่อนั้นจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ทั้งสิ้นสอดคล้องกับทัศนีย์ ศุภเมธี (2551 : 41) และเฉลิม พักอ่อน (2552 : 1) ที่กล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า ครูควรจะเปลี่ยนการสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้สื่อการเรียนการสอน ในการที่จะนำมาช่วยพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้

เอกสารประกอบการเรียนเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังที่เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2553 : 24-26) จินตนา ไบกาชุยี่ (2552 : 11) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2554 : 7) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเอกสารประกอบการเรียนมีประโยชน์ คือช่วยขยายเนื้อหาในแบบเรียนให้กว้างขวางขึ้น ดีขึ้นและง่ายขึ้นส่งเสริมด้านความรู้ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และเจตคติและให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะในการอ่านอยู่เสมอ รวมทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย และได้มีนักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาเรื่องนี้แล้วประสบผลสำเร็จ อาทิ สำเร็จ บุญเลิศ (2553 : 91) ขนิษฐา วังศากัญจน์ (2551 : 65) ได้ศึกษาการพัฒนาเอกสาร

ประกอบการเรียน สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เอกสารประกอบการเรียน ในภาพรวมมีประสิทธิภาพซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสวาท อินวรรณ (2551 : 97) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นอกจากนี้ ทวน ดุนขุนทด (2555 : 62) ยังได้ใช้เอกสารประกอบการเรียน สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อเป็นสื่อในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย ช่วยให้ครูผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้และเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดี ในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
3. เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดี ในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน แม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้จัดทำนวัตกรรม คือ เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย จำนวน 9 เล่ม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้ยกระดับสูงขึ้นในระดับคุณภาพดีคือร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. นักเรียนสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ห้องสมุดโรงเรียนได้เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่อไป
4. ครูสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
5. ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้

### สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี อำเภอพญาเม็งราย มีค่าประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี อำเภอพญาเม็งราย หลังจากการใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีคะแนนการทดสอบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไป
3. ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี อำเภอพญาเม็งราย ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

## ขอบเขตของการวิจัย

### 1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 31 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

### 2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่วิจัย

2.1 ตัวแปรต้น (อิสระ) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

#### 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ ที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

### 3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ได้คัดสรรและเรียบเรียงมาจากตำราเรียน ข้อมูลในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในชุมชน จากสถานศึกษาและศึกษาศาสตร์การเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้ ตัวชี้วัด ส 2.1, ป.6/1 ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน ตัวชี้วัด ส 2.1,ป.6/2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม ตัวชี้วัด ส 2.1,ป.6/3 แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสม และถูกกาลเทศะ ตัวชี้วัด ส 2.1,

ป.6/4 อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย ตัวชี้วัด ส 2.2, ป.6/1 เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล ตัวชี้วัด ส 2.2, ป.6/2 มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ ตัวชี้วัด ส 2.2, ป.6/3 อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย นำเนื้อหาที่เรียบเรียงแล้วมาจัดสร้างเอกสาร ประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย จำนวน 9 เล่ม ดังนี้

- เล่มที่ 1 กฎหมายกับชีวิตประจำวัน
- เล่มที่ 2 พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย
- เล่มที่ 3 การสืบสานวัฒนธรรมไทย
- เล่มที่ 4 ความแตกต่างและหลากหลายในวัฒนธรรม
- เล่มที่ 5 ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เล่มที่ 6 มารยาทไทยในสังคม
- เล่มที่ 7 ขอมูล ขาวและเหตุการณ์ประจำวัน
- เล่มที่ 8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล
- เล่มที่ 9 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยและการใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.2 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 เล่ม

3.3 การศึกษาระดับความพึงพอใจของกลุ่มประชากรที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 31 คน

#### 4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

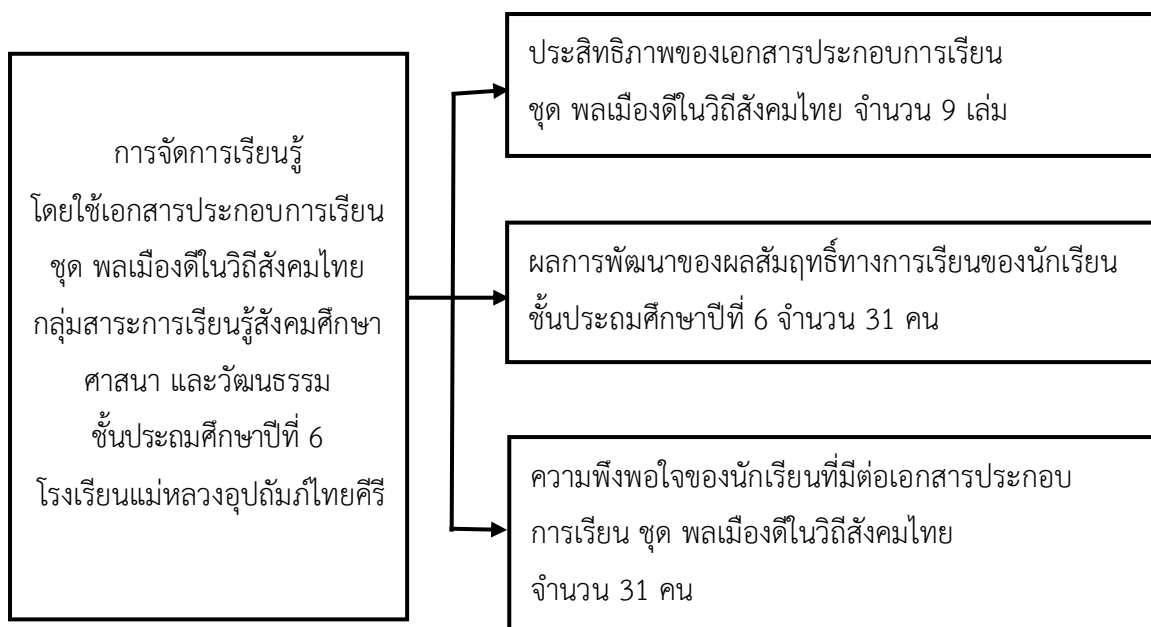
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ระหว่างวันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงวันที่ 2 เดือน กุมภาพันธ์ 2563 เวลาเรียนทั้งหมด 20 ชั่วโมง

#### กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้เอกสาร ประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดังนี้



## แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา



### นิยามศัพท์เฉพาะ

**เอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีตามวิถีสังคมไทย** หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยนำเนื้อหาจากสาระการเรียนรู้แกนกลางของหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมมาตรฐาน ส 2.1 และ ส 2.2 ซึ่งเอกสารประกอบการเรียนมีองค์ประกอบ ดังนี้ คำนำ คำชี้แจง สารบัญ คำแนะนำในการใช้ของครูและนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระความรู้ ภาพประกอบ คำอธิบายศัพท์ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ บรรณานุกรม และภาคผนวก ประกอบด้วย เฉลยคำตอบของแบบทดสอบและแบบฝึกหัด โดยได้จัดลำดับเนื้อหาให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปเป็นเรื่องราวอย่างสมบูรณ์ ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย เอกสารประกอบการเรียนที่สร้างขึ้นมีจำนวนทั้งสิ้น 9 เล่ม

**ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** หมายถึง คุณภาพ ความถูกต้องและความเหมาะสมของเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จะนำไปใช้กับประชากร โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

**เกณฑ์มาตรฐาน 80/80** หมายถึง เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้เป็นมาตรฐานในการพิจารณาหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่

**80 ตัวแรก** หมายถึง ค่าร้อยละ 80 ของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของแต่ละเล่มจากเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 เล่ม

**80 ตัวหลัง** หมายถึง ค่าร้อยละ 80 ของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละเล่มจากเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 เล่ม

**ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความรู้และความสามารถของนักเรียนที่เป็นประชากรจำนวน 31 คน จากคะแนนเฉลี่ยรวมที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วนำไปศึกษาค่าความก้าวหน้ากับคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน

**ความพึงพอใจของนักเรียน** หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านเนื้อหา ขนาครูเล่ม ความทนทานถาวร ความรู้ที่ได้รับ การสร้างความตระหนักในการเป็นผู้มีคุณธรรม ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สุจริต เอื้อเฟื้อและแบ่งปัน มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความเหมาะสมของแบบฝึกหัดแบบทดสอบในแต่ละเล่มได้มาโดยการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มประชากร

**นักเรียน** หมายถึง ประชากรชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 31 คน

**แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** หมายถึง การบันทึกขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลายลักษณ์อักษรของ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย ชุด พลเมืองดีในวิถีสังคมไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียน และสื่อการเรียนรู้ จำนวน 9 เล่ม 11 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ละ 1-3 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562